

سوال

آیا نماز رغائب سنت و مستحب است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

نماز رغائب از جمله بدعت‌های ساختگی در ماه رجب است. این نماز را اولین شب جمعه‌ی ماه رجب، میان نماز مغرب و عشاء می‌خوانند و روز پنجشنبه‌ی پیش از آن را که اولین پنجشنبه‌ی رجب است روزه می‌گیرند.

اولین بار این نماز در بیت المقدس در سال ۴۸۰ پس از هجرت ساخته شد و از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - و هیچ یک از صحابه و سه قرن برتر و امامان دین چنین نمازی روایت نشده و همین کافی است تا بدانیم این نماز بدعتی نکوهیده است نه سنتی ستوده شده.

علما نیز نسبت به چنین کاری هشدار داده و بیان کرده‌اند که این کار بدعت و گمراهی است.

امام نووی در **المجموع** (۳/ ۵۴۸) می‌گوید:

«نماز معروف به **رغائب** که دوازده رکعت است و میان نماز مغرب و عشاء اولین جمعه‌ی ماه رجب خوانده می‌شود و نماز نیمه‌ی شعبان که دویست رکعت است، این دو نماز هر دو بدعت و منکری زشت هستند و نباید فریب این را خورد که در کتاب **قوت القلوب و إحياء علوم الدین** از آن‌ها نام برده شده، همینطور حدیثی که درباره‌ی این دو [نماز] روایت شده همه باطل است. همینطور نباید فریب کار برخی از امامان را خورد که حکم این نمازها بر ایشان مشتبه گشته و در استحباب آن نوشته‌اند، زیرا دچار اشتباه شده‌اند. امام ابومحمد عبدالرحمن بن اسماعیل مقدسی کتابی نفیس در ابطال این دو نماز نگاشته که نیکو و مفید است. خداوند او را رحمت کند.»

همینطور امام نووی در شرح صحیح مسلم می‌گوید:

خداوند سازنده و مخترع آن را نفرین کند! چرا که بدعتی است منکر، از جمله بدعت‌هایی که گمراهی و جهالت است و منکرات آشکاری در آن است. گروهی از ائمه مصنفاتی ارزشمند در باب تقبیح و گمراهی کسانی که آن را به جای می‌آورند،

و در باب زشتی و بطلان آن و گمراهی کسانی که ... آن را ساخته و پرداخته‌اند، نوشته‌اند، و این نوشته‌ها بیش از آن است که در شمار آید.

ابن عابدین در حاشیه‌ی خود (۲/ ۲۶) می‌گوید:

«مؤلف بحر گفته است: از اینجا کراهت گرد هم آبی برای نماز رغائب که در اولین جمعه‌ی رجب انجام می‌شود، و بدعت بودن آن معلوم می‌گردد...»

علامه نورالدین مقدسی در این باره کتابی نیک دارد که **ردع الراغب عن صلاة الرغائب** نام دارد. وی در این کتاب اغلب سخنان علمای متقدم و متاخر مذاهب چهارگانه را گرد آورده است.

از ابن حجر هیتمی - رحمه الله - پرسیدند: آیا به جماعت خواندن نماز رغائب جایز است یا خیر؟

ایشان چنین پاسخ داد: نماز رغائب مانند نماز معروف شب نیمه‌ی شعبان هر دو بدعتی زشت و مذموم هستند و احادیثی که درباره‌ی این دو وارد شده موضوع (ساختگی) است. بنابراین انجام این دو نماز چه به صورت فردی و چه به جماعت ناپسند است (الفتاوی الفقهية الكبرى: ۸/ ۲۱۶).

ابن الحاج مالکی در المدخل (۸/ ۲۹۴) می‌گوید: از جمله بدعت‌هایی که در این ماه گرامی (یعنی ماه رجب) ساخته‌اند، این است که در اولین شب جمعه‌ی آن در مساجد جامع و دیگر مساجد، نماز رغائب می‌خوانند ... و آن را در مساجد با امام و به صورت جماعت برگزار می‌کنند، انگار که نمازی مشروع است... اما بر اساس مذهب مالک - رحمه الله - انجام نماز رغائب ناپسند است زیرا عمل گذشتگان بر آن نبوده در حالی که همه‌ی خیر و نیکی در پیروی از آنان است. رضی الله عنهم.

شیخ الاسلام ابن تیمیه - رحمه الله - می‌گوید:

اما ساختن یک نماز با تعداد رکعات مشخص در وقت مشخص که به صورت یک جماعت راتبه خوانده شود مانند این نمازهایی که درباره‌ی آن سوال شده همچون نماز رغائب که در اولین جمعه‌ی رجب خوانده می‌شود و نماز الفیه در اول رجب و [نماز] نیمه‌ی شعبان، و شب بیست و هفتم رجب و مانند آن به اتفاق امامان مسلمان جایز نیست، چنانکه علمای معتبر به صراحت بیان کرده‌اند و کسی جز جاهلان بدعتگذار چنین چیزی را اختراع نمی‌کند. باز کردن چنین دروازه‌ای موجب تغییر شرایع اسلام و گرفتار شدن به بخشی از وضعیت کسانی می‌شود که در دین چیزهایی را مشروع ساخته‌اند که خداوند اجازه‌اش را نداده است. (فتاوی: ۲/ ۲۳۹).

همچنین هنگامی که از شیخ الاسلام ابن تیمیه - رحمه الله - درباره‌ی این نماز پرسیدند؛ ایشان گفت: این نماز را رسول الله - صلی الله علیه وسلم - و کسی از صحابه و تابعین و امامان مسلمان به جای نیاورده و رسول الله - صلی الله علیه وسلم - و

کسی از سلف و حتی ائمه به آن رغبتی نشان نداده‌اند و فضیلتی به خصوص برای این شب ذکر نکرده‌اند. حدیثی که در این باره از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - روایت کرده‌اند به اتفاق اهل معرفت دروغین و ساختگی است. برای همین علمای محقق گفته‌اند: این [نماز] مکروه است و مستحب نیست (فتاوی: ۲/ ۲۶۲).

در الموسوعة الفقیهة (۲۶۲/ ۲۲) آمده است:

«به نص حنفیان و شافعیان، نماز رغائب که در اولین جمعه‌ی رجب یا در شب نیمه‌ی شعبان به روشی خاص یا تعداد رکعات خاص خوانده می‌شود، بدعتی منکر است...»

ابوالفرج بن جوزی می‌گوید: نماز رغائب به دروغ از رسول الله - صلی الله علیه وسلم - نقل شده و ساختگی است. وی سپس می‌گوید: برای بدعت و ناپسند دانستن این نماز چند وجه ذکر کرده‌اند، از جمله اینکه: از صحابه و تابعین و امامان مجتهدی که پس از آن‌ها آمده‌اند چنین نمازی نقل نشده، و اگر [به جای آوردن] این دو نماز مشروع بود بی‌شک سلف آن را از دست نمی‌دادند، بلکه [حقیقت این است که] این دو نماز پس از گذشت چهارصد سال ساخته شده‌اند.»